

Dél-tiroli ősz Budapesten

Szeptember 24-től november 22-ig Budapesten vendégeskedik a dél-tiroli autonóm terület fővárosa: Bolzano (Bozen). A Közép-európai Kulturális Intézet szervezésében több helyszínen ismerkedhetnek a budapesti látogatók a város művészetével, kultúrájával, történelmével, gasztronómiájával. A rendezvénysorozatot beharangozó sajtótájékoztatón nyilatkozott lapunknak Bolzano alpolgármestere és idegenforgalmi tanácsosa.

**Elmar Pichler Rolle,
Bolzano alpolgármestere:**

– A Dél-tiroli Néppárt minden német és ladin dél-tirolinak a gyűjtőpártja. Ez azt jelenti, hogy mi egy idegen államon belül pártba tömörültünk, mert véleményünk szerint ezzel egyesítjük erőinket, az összetartás révén ugyanis nagyon sok mindent el tudunk érni. A Néppárt tevékenységében mindenki részt vehet, kivéve a radikális erőket, tehát nem lehetnek tagjaink sem a szélsőjobbaldali nacionalista eszmét képviselők, sem pe-

A bolzanói völgykatlan

Elmar Pichler Rolle, Balázs Márta, Helmut Rizzoli

dig a szélsőbaloldali kommunisták. Így Néppártunk a legkülönbözőbb irányzatokat tömöríti azzal a fő célkitűzéssel, hogy a dél-tiroli népcsoportnak az Olasz Köztársaságon belül biztosítsuk és érvényesítsük a jogait. A Néppártot 1946-ban, közvetlenül a második világháború után alapították, ezt követően minden erőnkkel azon voltunk, hogy megkapjuk az autonómiát, és a gyakorlatban is megvalósítsuk az olasz miniszterelnök, Alcide de Gasperi és az osztrák külügyminiszter, Karl Gruber között létrejött nevezetes megállapodást, amely

a német ajkú dél-tiroli lakosságnak teljes autonómiát ígért. 1946 végétől egészen 1969-ig tartott, mire ezt a politikai döntést végre fogyanatosítani kezdték. 1972-ben megszületett az a különleges intézkedési csomag, amely lehetővé tette, hogy az ígért státust megkapjuk. Azóta Dél-Tirol robbanásszerűen, igen pozitív irányban fejlődik. A dél-tiroli tartományi parlamentben mi képvisi-

A Régészeti Múzeum épülete Bolzano belvárosában

Őzti rekonstrukciója

seljük az abszolút többséget, a 116 dél-tiroli községben majd mindenütt a Néppárt képviselői állnak az önkormányzatok élén. Rómában, az Olasz Köztársaság parlamentjében három szenátorunk és három képviselőnk van, de az EU Parlamentben, Brüsszelben is tevékenykedik egy képviselőnk, akit újra is választottak. Ezek az eredmények is mutatják, hogy noha Dél-Tirol egészen kicsi térség, mégis hosszú évek óta nagy és erős párt képviseli az érdekeit. Ahhoz, hogy továbbra is ilyen eredményesek lehessünk, mindig meg kell újulnunk, és össze kell tartanunk, ha ugyanis a dél-tiroli kisebbség különböző érdekcsoportokra szakadna, nem tudná megőrizni eddig elért pozícióját egy más nyelvet beszélő országon belül.

Mit várok azoktól a rendezvényektől, amelyeket Magyarországra hozunk? Elsősorban arra számítok, hogy sok emberrel fogunk megismerkedni. Úgy gondolom, hogy Európa jövőjének alakulásában fontos szerepet fognak betölteni az emberek között kialakult kapcsolatok. Több mint egy évvel ezelőtt kaptuk a felkérést, hogy bemutakozzunk Magyarországon. Én eleinte azon töprengtem, mit is keres tulajdonképpen a kis Bolzano (Bozen) a nagy Budapesten? Majd ellátogattunk a budavári Történeti Múzeumba, ahol megismerkedtünk az intézet végtelenül kedves igazgatójával, aki természetesen ismerte leghíresebb bolzanói lakosunkat, Ötzt. Látogatásunkat követően eldöntöttük, hogy szervezünk egy kiállítást, ahol Ötzt is meg lehet tekinteni, állapotára való tekintettel természetesen nem az eredetit, hanem annak tökéletes mását. Ezen a sokrétű kiállításon bemutatjuk a dél-tiroli főváros, Bolzano művészetét, ezen kívül zenei rendezvényekkel, filmekkel, előadá-

sokkal is készülünk. Dél-Tirolt mintaeértékű európai tartományként szeretnénk bemutatni, ahol az olasz és az osztrák kultúra barátsággal megfér egymás mellett, szeretnénk érzékelteni azt a különleges dél-tiroli hangulatot, amely körülvesz minket, s szeretnénk ízelítőt adni az olasz és osztrák gasztronómiai ínycségekből is! A rendezvények során impulzusokat szeretnénk kapni a magyar érdeklődőktől, mert célunk nem csupán egy egyszeri rendezvénysorozat megszervezése, hanem a jövőre is gondolunk. 2005-ben például a bolzanói Városi Színház és a híres magyar Experidance társulat közös produkcióját, a *Steelt* láthatják az érdeklődők. Lesz egy premier előadás Budapesten és lesz Bolzanóban is. Őszszefoglalva: nagyon-nagyon sokat várok a szeptemberi rendezvényektől.

Helmut Rizzolli, idegenforgalmi tanácsos:

– Meggyőződésem, hogy a magyarok számára Bolzano nagyon rokonszenves úti cél lehet, mivel városunk lenyűgöző, szőlőtermeléssel, borászattal is foglalkozó hegyvidék ölében terül el, s csodálatos mediterrán klímája van. Bolzano ugyan város, mégis igen szorosan kapcsolódik a hegyvidékhez, a Dolomitokhoz. Bolzano a Dolomitok kapuja.

A gasztronómia egyben mindig a kultúra tükré is, Bolzano pedig mindig különböző kultúrák, az északi és a déli kultúra, valamint a különböző nyelvek találkozóhelye volt. Bolzano tekintélyes kereskedelmi hagyományokra tekint vissza, már a középkor óta jelentős kereskedelmi központként tartják számon. Ez a hagyomány a

A maretschi várkastély

gasztronómiában is érzékelhető, hogy csak Bolzano híres borait, és különleges ételeit említsük. Ilyenek például a gombócok, az úgynevezett *knödel* különböző változatai, számos húsételünk is nagyon ízletes, és persze az olasz tészták is gasztronómiai hagyományainkhoz tartoznak. Igazi különlegesség az őszi szüret, amikor a környéken mindenhol szőlőt szüretelnek és préselnek, a helyi parasztok pedig a *törggelen* nevű különlegességgel, vagyis újbórral kínálják az érdeklődőket. A szó egyébként a latin „torculare”, azaz préselni szóból származik.

Bolzano nagyon fontos kulturális központ is, kiváló múzeumok várják a látogatókat, szinte kötelező elzárándokolni Ötzihez, a jégkorszaki emberhez, aki nem múmia, hanem igazi belső szervekkel rendelkező férfi.

Szeretném megemlíteni, hogy Bolzano térségében egy bevásárlóközpont is várja a látogatókat a helyi különlegességek gazdag választékával. Érdekes ellátogatni a bolzanói Kereskedelmi Múzeumba is, amely nemzetközi vásároknak, piacoknak állít emléket. Hihetetlenül hangzik, de a bolzanói vásárokat 1202 óta tartják nyilván! Ezekre a vásárokat a magyar térségből is érkeztek kereskedők, akkoriban a magyar dukát ugyanolyan kedvelt volt, mint manapság a dollár vagy az euró.

Bolzano és környéke impozáns kastélyokkal és romkastélyokkal is dicsekedhet, összesen 28 ilyen műemlék várja a látogatókat, közülük a runkelsteini kastélyt 1893-ban I. Ferenc József császár ajándékozta Bolzano városának. Itt látható a világ legnagyobb profán freskóciklusa, amely a korabeli lovagi életet mutatja be. A freskók további különlegessége, hogy a megbízók nem nemesemberek voltak, hanem gazdag kereskedők. A város kereskedelmi előljáróságának mottója a következőképp hangzott: *ex merce pulchrior*, azaz a kereskedelemből származó ha-

szonból virágzóbbá és jelentősebbé tenni a várost. Remélem, hogy mi, bolzanóiak a mai napig ennek a gondolatnak a szellemében élünk, a városnak ugyanis új színháza van, amely igazi kultúráteremtő központ. Városunk értelmisége igen kritikus, de nagyon nyitott – mi ugyanúgy, ahogyan a magyarok is, politikai elnyomás alatt éltünk, de kultúránk ennek ellenére mindig is virágzott. Bolzano polgársága öntudatosává vált, a helyzete igen egyedi volt: távol volt a püspökségtől, amely akkoriban Trientben, Brixenben székel, az udvar is messze volt, először Meranban, aztán Innsbruckban, de soha nem Bolzanóban. Ezért Bolzanót úgynevezett árnyékkormány irányította, mára viszont a dél-tiroli autonóm tartomány fővárosává vált.

Magyarországra hozzuk Bolzano legérdekesebb és legszebb műalkotásai közül a runkelsteini kastély freskódarabjait, a Bolzanói Múzeum nagyszerű műkincseit, azzal a hátsó szándékkal, hogy egyszer talán mi is bemutathatjuk Bolzanóban a Magyar Nemzeti Múzeum Dél-Tirollal foglalkozó emlékeit, alkotásait. Ez a kiállításcsere azért is lehetne érdekes, mivel nagyon kevés bolzanói tud csak arról, hogy nagyvonalú műgyűjtő honfitársaink milyen szép faszobrokat és plasztikákat ajándékoztak Budapestnek. ■

EURAC, a kutatási részleg épülete

fotó: Margherita Spiluttini